عضویت ایران، اقتصاد را نجات می‌دهد؟

راه نجات شانگهای

هم‌زمان با اعلام خبر بن‌بست مذاکرات برجام، رئیسی لایحه «الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به سازمان همکاری شانگهای» را امضا کرد و برای انجام تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی فرستاد. این لایحه که ۱۶ شهریور به تصویب هیئت وزیران رسیده بود، در حالی از دیدگاه برخی می‌تواند تحریم‌های غرب را بی‌اثر کند که برخی دیگر سروصدای آن را یکی دیگر از برنامه‌های تبلیغاتی دولت رئیسی می‌دانند و معتقدند در عمل دردی از اقتصاد کشور دوا نخواهد کرد.

شانگهای؛ دستاورد اقتصادی یا تبلیغاتی؟

تقریبا هم‌زمان با خبر واشنگتن فری‌بیکن درباره اعلام محرمانه پایان مذاکرات هسته‌ای به کنگره توسط دولت بایدن، خبر عضویت ایران در پیمان شانگهای در رسانه‌های داخلی منتشر شد.

البته روند عضویت کامل ایران در سازمان شانگهای از ۲۶ شهریور سال ۱۴۰۰ در جریان نشست سران این سازمان در تاجیکستان آغاز شده بود. این سازمان در سال ۲۰۰۱ با هدف همکاری‌های چندجانبه امنیتی، اقتصادی و فرهنگی از سوی رهبران چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان، تاجیکستان و ازبکستان به منظور برقرارکردن موازنه در برابر نفوذ آمریکا و ناتو در منطقه پایه‌گذاری شد و به مرور بر تعداد اعضای دائم این سازمان افزوده شد.

تا پیش از این هم ایران از سال ۲۰۰۵ عضو ناظر بود و بعد از آن از سال ۲۰۰۸ درخواست عضویت کامل خود را مطرح کرده، اما تاکنون به دلیل تحریم‌های سازمان ملل امکان عضویت ایران وجود نداشته است؛ چراکه طبق مقررات سازمان شانگهای، کشوری که تحت تحریم شورای امنیت سازمان ملل باشد نمی‌تواند به عضویت این سازمان درآید.

در سال ۲۰۱۵ در پی توافق هسته‌ای، تحریم‌های سازمان ملل علیه ایران برداشته و موانع عضویت ایران تا حدود زیادی مرتفع شد. البته به‌جز اختلاف‌های میان ایران و تاجیکستان، تحریم‌های آمریکا و شورای امنیت سازمان ملل مانعی جدی برای عضویت ایران در شانگهای بودند.

با تمام اینها حالا در حالی که به نظر می‌رسد عضویت ایران در شانگهای مراحل نهایی خود را طی می‌کند، دامنه نظرات درباره تأثیرگذاری این عضویت بسیار گسترده‌تر شده است.

برای مثال، حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه، با بیان اینکه شروع فرایند عضویت دائم ایران در سازمان همکاری شانگهای دارای ابعاد مختلف سیاسی، امنیتی، تجاری، اقتصادی، فرهنگی، گمرکی و زمینه‌های متعدد دیگری است، گفته این عضویت به دولت سیزدهم کمک می‌کند تا برای اجرای سیاست آسیامحور و کار با آسیا به‌عنوان یکی از اولویت‌های اصلی خود، موفق باشد.

از نگاه او، عضویت ایران در این سازمان را باید یک دستاورد خیلی مهم برای این اجلاس به شمار آورد که مردم حتما آثار آن را در برنامه اقتصادی دولت سیزدهم مشاهده خواهند کرد.

نه نانش مال ماست و نه نامش

این در حالی است که محمد مهاجری، فعال سیاسی اصولگرا، در یادداشتی که در روزنامه اعتماد منتشر شده است، نوشته: «نان پیمان شانگهای را چینی‌ها می‌خورند و روس‌ها از نام آن برای پزدادن در برابر غربی‌ها (مثلا به‌عنوان یک پیمان پرقدرت) استفاده می‌کنند. بنابراین قربان‌صدقه‌رفتن برای سازمانی که نه نانش مال ماست نه نامش، اصلا حسادت‌برانگیز نیست».

این فعال سیاسی در یادداشتی با چندین بند، با دلایل مختلفی از بزرگ‌نمایی خبر عضویت در شانگهای انتقاد کرده که بخشی از آن به شرح زیر است: «دقیقا در همان روزهایی که اجلاس سمرقند برقرار بود و اعضای پیمان شانگهای گرد آمده بودند، میان دو کشور قرقیزستان و تاجیکستان (که رؤسای جمهورش در سمرقند حضور داشتند) جنگ درگرفت و ۲۴ نفر تلفات داد. این جنگ هنوز هم ادامه دارد و قربانیان آن به حدود ۶۰ نفر رسیده است. وقتی در کشور همسایه عضو پیمان شانگهای، با توپ و تفنگ به جان هم می‌افتند، پیوستن به چنین سازمانی جای افتخار دارد؟

در جریان همین اجلاس، پوتین قرارداد احداث خط لوله گاز ۱،۱۰۰ کیلومتری از روسیه به پاکستان را با نخست‌وزیر این کشور نهایی کرد. طبق این قرارداد گاز روسیه از قزاقستان، ازبکستان و افغانستان عبور می‌کند و به پاکستان می‌رسد، حال آنکه مسافت این خط لوله از خاک ایران به مراتب کوتاه‌تر و هزینه آن کمتر است. بااین‌حال رئیس‌جمهور کشور دوست و برادر روسیه، هیچ سهمی برای ایران قائل نشد! این رخداد در دوره‌ای که شعار توسعه روابط تهران- مسکو از سروکول دولت سیزدهم بالا می‌رود، از برکات پیوستن ایران به سازمان شانگهای است!

روابط اقتصادی ایران با اعضای پیمان شانگهای به دلیل تحریم‌ها با سدهای محکم روبه‌رو است. مثلا هندی‌ها -به‌عنوان عضو پیمان شانگهای- حاضر به خرید نفت ایران نیستند و انجام هر معامله‌ای را در این زمینه مشروط به لغو تحریم آمریکا می‌دانند. روابط اقتصادی ایران و چین نیز با همه تبلیغاتی که درباره آن می‌شود، عمدتا به صورت تهاتر است و نیاز به مبادله پول ندارد تا مشکلاتش بیرون بزند. ترکیه هم شرایطی مانند هند یا چین دارد. بقیه شرکت‌ها هم چندان محلی از اعراب ندارند.

دل‌خوش‌کردن به بعضی اعضای شانگهای مانند افغانستان طالبان چنگی به دل نمی‌زند. حتی اگر بپذیریم روابط اقتصادی با این کشور، آورده قابل قبولی داشته باشد، برای گسترش آن هیچ نیازی به پیمان شانگهای نیست و تهران و کابل بدون اینکه آن راه را طی کنند، خیلی ساده‌تر می‌توانند مشکلات خود را حل کنند.

علاوه بر اختلافات قرقیزستان و تاجیکستان که به آن اشاره شد، پاکستان و هند نیز با یکدیگر اختلافات استراتژیک و عمیقی دارند و حضور آنان در پیمان شانگهای تاکنون منازعات را حتی به میزان خیلی اندک هم کاهش نداده است.

باید این واقعیت را پذیرفت که تلاش دیپلماتیک دولت سیزدهم برای پیوستن ایران به پیمان شانگهای، نه مرغ و ماست و برنج را به قیمت‌های دولت روحانی می‌رساند، نه درآمد ۸۰۰ میلیاردی را مانند زمان احمدی‌نژاد نصیب ما می‌کند (که بالاخره معلوم نشد آن درآمد هنگفت کجا رفت) و نه رونق نسبی اقتصادی دولت سازندگی و دولت اصلاحات را به ارمغان می‌آورد و نه حتی قیمت دلار را به هفت تومان می‌رساند!».

عضویت در شانگهای با تداوم تحریم‌ها

قائم‌مقام دبیر کل خانه صنعت، معدن و تجارت ایران با اشاره به تاثیرات اقتصادی این عضویت، اعلام کرده کشورهای عضو سازمان شانگهای به‌منظور تسهیل تجارت، موافقت‌نامه‌های تعرفه ترجیحی بین خودشان تعریف کرده‌اند.

او گفته هرچند حضور در این سازمان به معنای بازار جدیدی برای کشورمان نیست، اما باید بتوانیم خطوط جدیدی میان خود و دیگر کشورها ایجاد کرده و به‌ویژه با کاهش تعرفه‌های گمرکی بتوانیم امکان رقابت‌پذیری کالاها و محصولات ایرانی را بیش از پیش فراهم کنیم.

از نگاه قائم‌مقام دبیر کل خانه صنعت، معدن و تجارت ایران، دولت زمینه‌ساز بستر مناسبات اقتصادی فی‌مابین است و اگر قرار است از مواهب چنین پیمانی بهره‌مند شویم، باید بخش خصوصی را از امکانات فراهم‌شده مطلع کرده و آنها را به کار بگیریم و همچنین باید از تجارب همکاری‌های موجود که از قبل وجود داشته به خوبی استفاده کنیم.

پیش از او نیز جمعی از اعضای اتاق بازرگانی به ضرورت استفاده از ظرفیت بخش خصوصی دراین‌باره اشاره کرده بودند. بااین‌حال به نظر می‌رسد برخی از اعضای اتاق بازرگانی عضویت در شانگهای را در هر شکلی که باشد، با وجود و ادامه‌یافتن تحریم‌ها، چندان مؤثر نمی‌دانند. از جمله عباس آرگون، عضو هیئت نمایندگان اتاق بازرگانی تهران که معتقد است درصورتی‌که تحریم‌ها باقی بمانند شاید ایران نتواند از همه ظرفیت‌های پیش‌آمده در پیمان شانگهای آن‌گونه که باید و شاید استفاده کند. این در حالی است که با ازبین‌رفتن تحریم‌ها می‌توان از این فرصت‌ها استفاده کرد.

آرگون در پاسخ به این پرسش که آیا می‌توان در تبادلات مالی به جای دلار از ارزهای رایج سایر کشورهای عضو در این پیمان استفاده کرد؟ گفته: بله این امر شدنی است، اما باید دید چه میزان از این پیشنهاد استقبال می‌شود و چه میزان با آن کشور تبادلات تجاری وجود دارد و تراز تجاری در آن کشور به چه صورت است؟ آیا این تراز مثبت است یا منفی؟ پس از آن تصمیم درست را گرفت. درصورتی‌که اختیارات کشورها برای استفاده از ارزهای رایج میان کشورها زیاد باشد، می‌توان به این موضوع امید داشت، اما با توجه به وابستگی اغلب کشورها در تجارت جهانی به دلار و اینکه بیش از ۶۰ درصد تجارت‌ها در دنیا به دلار وابسته است، آمریکا از این موضوع به‌عنوان یک حربه سیاسی برای فشار بر کشورها استفاده می‌کند که عمدتا این فشارها ظالمانه هستند.

افت تولید و مقیاس بالای هدررفت در آغاز فصل سرد سال، گرمایش شهری و نیاز صنایع به انرژی را با نگرانی همراه کرده است

تاول گازی

هزینه گاز خانگی برای پرمصرف‌ها پلکانی افزایش می‌یابد

شرق: اواخر اردیبهشت امسال وزیر نفت از تدوین آیین‌نامه تغییر تعرفه گاز و اجرای ماده‌ای از قانون بودجه امسال خبر داد که به موجب آن تعرفه گاز مشترکان پرمصرف خانگی به صورت پلکانی و غیریارانه‌ای خواهد بود. این آیین‌نامه قرار بود یک تا دو ماه بعد به هیئت دولت بیاید و به تصویب برسد؛ اما حالا بیش از چهار ماه از آن زمان گذشته و خبری از آیین‌نامه گفته‌شده نیست.

نگرانی برای کسری گاز

عقب‌ماندگی تولید گاز از مصرف آن باعث شده است که ایران دچار کسری گاز شود و در مقاطعی از سال دولت اقدام به جیره‌بندی گاز صنایع کند.

از طرفی هدررفت گاز در ایران بالاست که بخشی از آن مربوط به هدررفتن گاز همراه نفت و حین تولید است و بخشی مربوط به استانداردهای پایین لوازم گازسوز در ایران می‌شود و البته در بخش مصرف‌کنندگان هم اسراف مشاهده می‌شود. با تمام این اوصاف صرفه‌جویی مصرف‌کنندگان راهکار فوری برای جلوگیری از کسری گاز به نظر می‌رسد.

حالا نزدیک‌شدن به ماه های سرد سال باعث شده تا بار دیگر چالش افزایش بی‌رویه مصرف گاز و نگرانی‌ها از کسری آن در کشور، در محافل کارشناسی مطرح شود. سال گذشته در زمان پیک مصرف در زمستان بین ۲۰۰ تا ۲۵۰ میلیون مترمکعب کسری گاز در کشور وجود داشت؛ اما این کسری به نفع مشترکان خانگی و تجاری از سهم صنایع برداشت شد و هرچند باعث شد در این دو بخش شاهد قطعی گاز نباشیم؛ ولی ضرر و زیان‌هایی را متوجه صنایع کشور کرد.

زیان صنایع عمده از قطعی گاز در زمستان گذشته

صنایع عمده‌ای مانند پتروشیمی، فولاد و نیروگاه‌ها صنایعی بودند که زیان‌های درخورتوجهی از قطعی گاز دیدند؛ چنان‌که به گفته دبیر انجمن صنفی کارفرمایی صنعت پتروشیمی، این صنعت با قیمت‌های جهانی سال گذشته، ۶۸۲ میلیون دلار یا ۱۶ هزار میلیارد تومان از محل قطعی گاز زیان یا عدم‌النفع داشت.

همچنین وحید یعقوبی، معاون اجرائی انجمن فولاد ایران، از کاهش شش میلیون‌تنی فولاد نسبت به میزان تولید هدف‌گذاری‌شده خبر داد و گفت که این صنعت سال گذشته در مناطق شمالی کشور ۵۳ روز فقط قطعی گاز داشت که طبیعتا این مسئله موجب می‌شود سهام آنها نسبت به سایر سهام‌ها افت کند و این ریسک فعالیت در این بازار را هم بالا می‌برد.

ضرر و زیان‌های وارده به صنایع کشور از محل قطعی گاز در زمستان در حالی است که در بخش خانگی، بخش زیادی از گاز تولیدشده با بدمصرفی هدر می‌رود و تعدادی از مشترکان با مصرف چند برابری الگوی تعیین‌شده، خسارت‌هایی را به کشور تحمیل می‌کنند.

همین مسئله باعث شد تا سال گذشته دولت تعرفه گاز مشترکان خانگی را که مصرفی بالاتر از الگو داشتند، افزایش دهد. امسال نیز در قانون بودجه، وزارت نفت مکلف به اصلاح تعرفه گاز شده است.

خوش‌مصرف‌ها امسال هم گاز یارانه‌ای دارند

به گفته وزیر نفت از سال ۹۶ تا آذر سال قبل هیچ‌گونه افزایش قیمتی در تعرفه گاز اعمال نشده بود که برای مشترکان پرمصرف گاز، افزایش قیمت از آذر سال گذشته رقم خورد؛ در این مرحله، سه پله اول یعنی ۷۵ درصد از مشترکان که پرمصرف نبودند و بیش از ۵۰ درصد مصرف را داشتند، هیچ تغییر قیمتی نداشتند؛ اما از پله چهارم، هر پله نسبت به پله قبلی ۴۰ درصد افزایش نرخ داشت که بخشی از این افزایش تعرفه‌ها برای جلوگیری از تکانه‌های اقتصادی، به امسال منتقل شد. طبق بند (ک) تبصره (۱۵) قانون بودجه ۱۴۰۱ اصلاح تعرفه‌ها باید به گونه‌ای باشد که تعرفه مشترکان کم‌مصرف خانوارهای محروم تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی کشور برابر صفر، مشترکان تا الگوی مصرف به صورت یارانه‌ای، مشترکان پرمصرف بالاتر از الگوی مصرف به صورت غیریارانه‌ای و براساس الگوی افزایش پلکانی (آی‌بی‌تی) تعیین شود.

در مدل افزایش پلکانی تعرفه‌ها، ۱۲ پله تعریف شده که هریک از این پله‌ها در پنج اقلیم مشخص‌شده از سردترین تا گرم‌ترین اقلیم‌های کشور، سقف مصرف متفاوتی دارند.

۳ درصدی‌ها در مصرف گاز

طبق آمارها، تنها سه درصد از مشترکان خانگی گاز در فصل سرد را مشترکان پرمصرف (پله ۸ تا ۱۲) تشکیل می‌دهند که مصرف پنج‌برابری نسبت به مشترکان کم‌مصرف دارند.

به گفته جلال نورموسوی، مدیر گازرسانی شرکت ملی گاز، این مشترکان زیربنای بیش از حد متعارف و به تبع آن، گرمایش برای بخش‌های غیرقابل استفاده دارند که اینها را در منطقه پرمصرف قرار می‌دهد؛ ضمن اینکه از امکانات رفاهی متعارف هم استفاده نمی‌کنند؛ به طور مثال دارای استخر و جکوزی هستند.

توزیع رفاهی پرمصرف‌ها نشان می‌دهد که اکثریت این گروه در طبقات اجتماعی بالا و از مرفهان هستند. شیوه پرداخت یارانه به شکل یکسان باعث شده بود این گروه نه‌تنها رفتار مصرفی مخرب خود را ادامه بدهند؛ بلکه از یارانه بیشتری نیز برخوردار باشند.

اما حالا با روش افزایش پلکانی تعرفه‌ها، علاوه بر کاهش یارانه پرمصرف‌ها، هزینه مصرف بی‌رویه آنها نیز از جیب‌شان پرداخت می‌شود. موضوع مهم در این روش تعیین میزان دقیق تعرفه است؛ به طوری‌که علاوه بر بازدارندگی، جبران‌کننده خسارتی که مصرف مازاد ثروتمندان به منابع عمومی وارد می‌کند، باشد. جدول تعرفه گازبهای خانگی در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد پرمصرف‌ترین پله این گروه از مشترکان یعنی پله ۱۲، از سال ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰ به ازای هر مترمکعب گاز تنها ۴۸۳۰ ریال پرداخت می‌کردند؛ اما از آذرماه ۱۴۰۰ این میزان به ۱۹۹۵۹ ریال رسیده است.

نرخ صادراتی گاز در انتظار پرمصرف‌ها

در قانون بودجه ۱۴۰۱ نیز تصویب شده است که قیمت گاز خانگی برای مشترکان پرمصرف غیریارانه‌ای شده و معادل ۷۵ درصد نرخ صادراتی، قیمت‌گذاری شود؛ اما این احتمال که در سال‌های آینده این رقم به کل نرخ صادراتی گاز برسد، وجود دارد؛ چنان‌که سال گذشته نورموسوی در جواب این سؤال که چرا گازبهای مشترکان پرمصرف با قیمت غیریارانه‌ای یا همان قیمت گاز صادراتی که حدود سه هزار تومان است، محاسبه نمی‌شود، گفت: «با توجه به اینکه چند سال است که قیمت هیچ تغییری نداشته؛ بنابراین هیئت دولت تشخیص داده به دلیل اثرات منفی افزایش ناگهانی قیمت گازبهای مشترکان پرمصرف امکان اجرای طرح در این زمان فراهم نباشد؛ اما با توجه به اینکه امکان افزایش مرحله‌ای در سنوات آینده نیز وجود دارد، در برنامه‌های بعدی اصلاح نرخ، حتما به این سمت خواهیم رفت که قیمت‌ها را واقعی‌تر کنیم». براساس گزارش اوپک، میزان مصرف گاز در ایران در سال گذشته میلادی برابر با ۲۴۳.۰۱۹ میلیارد مترمکعب بوده است که نسبت به سال ۲۰۲۰ افزایش ۴.۳ درصدی را نشان می‌دهد. بخش زیادی از این مقدار در بخش خانگی مصرف می‌شود که هیچ ارزش افزوده‌ای ایجاد نمی‌کند. حال آنکه سال به سال نیز به مصرف این بخش افزوده می‌شود.

هزینه گزاف کشور برای چند درجه دمای مازاد بر رفاه

محسن مظلوم فارسی‌باف، مدیر پژوهش و فناوری شرکت ملی گاز ایران، می‌گوید «دمای رفاه در ایران ۲۴ تا ۲۵ است؛ درحالی‌که در ژاپن و در عمده کشورهای اروپایی دمای رفاه حدود ۲۰ و زیر ۲۰ درجه است. مابه‌ازای همین ۴، ۵ درجه دمای رفاه بیشتری که تعریف می‌کنیم، هزینه گزافی می‌پردازیم».

با وجود این بخشی از ثروتمندان جامعه به این میزان مصرف نیز راضی نیستند و سهم بسیار بیشتری را از آن خود می‌کنند. در این شرایط با توجه به اینکه بیش از ۷۵ درصد از مشترکان در این بخش، مصرف در حد الگو دارند؛ بنابراین وزارت نفت باید تمرکز خود را روی اصلاح بخش پرمصرف جامعه بگذارد و بدون هیچ مسامحه‌ای به اصلاح روند فعلی بپردازد.

سهل‌انگاری وزارت نفت در اجرای قانون بودجه

در این زمینه هرچند صحبت‌های وزیر نفت در ماه‌های گذشته نوید رویه جدید برای برخورد با پرمصرفان را می‌داد؛ اما بی‌توجهی به گفته‌ها و تصویب‌نشدن آیین‌نامه اجرائی تغییر تعرفه گاز، سیگنال سهل‌انگاری و فراموشی در اجرای قانون بودجه امسال را می‌فرستد؛ بنابراین انتظار می‌رود وزارت نفت هرچه سریع‌تر و پیش از رسیدن فصل سرما و ایجاد کسری در مقدار گاز، به این شرایط سر و سامانی بدهد و از هدررفت انرژی و حیف‌ومیل منابع عمومی جلوگیری کند.

نوبت دوم
شرکت ملی نفت ایران
شرکت نفت فلات قاره ایران

آگهی ارزیابی کیفی مناقصه عمومی و یک مرحله‌ای شماره ۱م/۱۴۰۱/۰۴۴

تأمین خدمات حمل و نقل درون و برون شهری ستاد تهران

شرکت نفت فلات قاره ایران در نظر دارد فراخوان ارزیابی کیفی مناقصه فوق الذکر را از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت برگزار نماید. کلیه مراحل برگزاری فراخوان ارزیابی کیفی صرفاً از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) به آدرس www.setadiran.ir و شماره فراخوان ۲۰۰۱۰۹۳۶۳۱۰۰۰۱۳۷ انجام خواهد شد. لازم است پیشنهاد دهندگان در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت نام در سایت مذکور و دریافت گواهی امضای الکترونیکی را جهت شرکت در فراخوان محقق سازند.

اطلاعات تماس دستگاه مناقصه‌گزار: تلفن: ۲۳۹۴۲۵۷۳-۰۲۱

اطلاعات تماس سامانه ستاد جهت انجام مراحل عضویت:

مرکز تماس: ۱۴۵۶-۰۲۱ دفتر ثبت نام: ۸۸۹۶۹۷۳۷ و ۸۵۱۹۳۷۶۸

شناسه آگهی ۱۳۸۵۸۰۱ روابط عمومی شرکت نفت فلات قاره ایران